

Yalnız Öğrenenler Kalacak!

9/11 ile iyice görünür hale gelen, tarihin en şiddetli finansal krizi denilen çalkantıyla da süren huzursuzluk ortamı - üstüne bir de küresel ısınma binince-, adına ne denilirse denilsin bir çeşit kıyametin hemen kıyısında bulunduğumuz söylenebilir.

Böyle bir durumda, “*yalnızca öğrenenlerin hayatta kalıp diğerlerinin yok olacağı öngörüsü*”, üzerinde düşünülmeğe değer görünüyor. Bu söz, Beyaz Nokta® Gelişim Vakfı'nın 21-22 Kasım 2008'de düzenleyeceği kongrenin (www.gelisimkongresi.org) sloganlarından birisidir.

İnsanlar genellikle fikirlerinin önemsenmesi için “korkutma”yı bir araç olarak seçebiliyor. Fakat artık o kadar çeşitli korkular içinde yüzüyoruz ki (<http://www.tinaztitiz.com/yazi.php?id=669>), korku bir ilgi sağlama özendiricisi olmaktan çıktı.

Yalnız öğrenenlerin kalıp öğrenemeyenlerin yok olması aslında dünyanın -belki de evrenin- en eski ve sağlam ilkelerinden birisi. Her sürecin dokuları içine gömülü durumda, derinden derine tüm yaşam kesitlerini etkiliyor; canlılar ve de cansızlar dünyasında.Hatalarından öğrenemeyen iş adamı başarısız olurken, öğrenebilenler başarılı olabiliyor; yanlışlarından öğrenebilen sporcu, öğrenci, siyasetçi ve bunlara ait kurumlar başarılı oluyorlar.

Bütün bunlar yeni değil, milyonlarca yıldır tekrarlanan süreçler; o kadar ki, çok yaygın olduğu için dikkatimizi çekmeyen olgular gibi. Bununla beraber, öğrenen-az öğrenen-öğrenemeyen farklılıklarının yol açtığı olgu genellikle “başarı” düzeyinde. Az öğrenenler ya da öğrenemeyenler de bir biçimde yaşamlarını sürdürebiliyorlar; belki yaşam kaliteleri öğrenenler kadar yüksek olmuyor ama yok da olmuyorlar.

Fakat bu defa durum değişik. Bilim ve teknoloji o hızla ilerledi -ve ilerliyor- ki, insanların bunları kullanmaması iki nedenle imkânsız: Bunların yaşam kolaylaştırıcılığına dayanılmaz ve ayrıca da bu gelişmeleri sağlayanlar bunları satmadan duramazlar. Halbuki insanların büyük çoğunluğu, bilim ve onun türevi teknolojilerin belirlediği akıl-fikir-bilinç düzeyinin çok altında, dolayısıyla da o ürünlerin değerlerine karşılık gelebilecek katma değer üretebilme kabiliyetleri çok sınırlı.

Kısacası o ürünleri tüketebilmeleri matematiksel olarak mümkün değil.Bu duruma çare yine o yüksek düzeyli ürünleri ortaya atabilenler buluyor ve tedavüle (dolaşıma) “sanal katma değer” araçları sokuyorlar. Sanal katma değer araçları isteyen herkesçe ve de oldukça kolay edinilebiliyor. Örneğin *kredi kartı, tüketici kredisi, taksitli satış, şimdi al-sonra öde, saadet zincirleri* vb bunların en yaygın olanları. Böylece, şişirilmiş satın alabilme kabiliyeti ile yüksek tüketim düzeyi, olması gerekenin çok üstünde bir yerde dengeleniyor ve dahası bu buluşma noktası her geçen gün daha da yukarı çıkıyor; bir yandan da çevrenin yıkımına yol açıyor. Kolayca tahmin edilebileceği gibi bu tür kararsız süreçlerin bir “irade” tarafından durdurulması imkânsızdır.

Çünkü her ne kadar bu tüketim çılgınlığı sürecini başlatan, ondan zarar gören yığınlar değilse de kısa bir süre sonra o çılgın sürecin bir parçası olmak koşuluyla yaşamını sürdürebilir hale geliyor.

Peki bu durumda, bu çılgın süreç durur mu, durursa nasıl durur? Bu soru'nun yanıtı çoğu kimse için bellidir. Eski İstanbul yangınlarını bilenler ya da duyanlar, bu sorunun yanıtını tahmin edebilirler: Yangın, denize varıncaya kadar sürer! (Bu nedenle de eski büyük yangın alanları daima bir denizden bir diğer denize kadardır). A.B.D.'de başlayan ve tarihin en büyük -ve kapsamlı- kurtarma operasyonuna sahne

olan yangın, insanların satın alma kabiliyetleri (yani katma değer üretebilme kabiliyetleri) ile tüketim düzeyleri, yavaş yavaş -belki de birkaç yangından sonra- daha sürdürülebilir düzeylerde dengeye gelene kadar sürüp tekrarlanacaktır.

İhtiyaçlar, dolayısıyla da işler değişecek! Bu yangınların her birinden sonraki yaşam, bir öncekinden farklı olacak, eskiden mevcut olan kimi tüketim alışkanlıkları (yani ihtiyaçlar = işler) terk edilecek, yerlerini doğala daha yakın alışkanlıklar (ihtiyaçlar = işler) alacaktır. Kuşkusuz bu yeni tüketim kalıpları da yeni işler yaratacaktır, ama hiçbir şekilde bugünküler kadar bol değil.

Öğrenme bunun neresinde yer alıyor? Birincisi, her yangından kurtulacak olanlar, öğrenebilenler olacaktır. Alışkanlıklarını (yani tüketim kalıplarını) değiştirmeyi “öğrenebilenler” ile katma değer üretebilme kabiliyetlerini artırmayı “öğrenebilenler” yangın sonralarının kalanlarıdır. Bu iki sınıfa bir de “üçüncü sınıf” diyebileceğimiz ve sayıları her yangından sonra azalacak -ama hiçbir zaman yok olmayacak- olanları eklemek gerekir: Azalmasına rağmen halâ tedavülde bulunacak olan sanal katma değer araçlarını kullanarak yaşamlarını bir biçimde sürdürebilenler.

Toplumun çeşitli yaşam kesitlerinde “öğrenme”nin yansımaları! Görülüyor ki “öğrenme” tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar öne çıkıyor. Düne kadar pek farkında olunmayan bu olgu artık bir yaşam sürdürme aracı haline gelmeye başladı. Birey, kurum, cemaat ve toplumların her bir yaşam kesitinde, ticaret, sanayi, eğitim, siyaset, din, spor ve akla gelebilecek her alanda, öğrenebilirlik 1 numaralı değer haline dönüşmektedir. Artık iş arayanlar diplomalarını göstererek değil öğrenebilirlik yeteneklerini kanıtlayarak iş bulabilecekler. Siyasi partiler vaatle bulunarak değil, kendilerinden önceki -ve de başka ülkelerdeki- politikacıların olumlu ve olumsuz karar ve icraatından öğrendiklerini kanıtlayabildikleri takdirde oy alabilecekler, Eğitimde ezberleyerek kendisine öğretilenleri geriye iyi kusanlar değil, bunlardan yaşamı için bir şeyler öğrenebilenler eğitimden bir yarar sağlayabilecekler. Genel olarak hata yapmayanlar değil yanlışlarını birer öğrenme aracı olarak kullanabilenler yaşamlarını sürdürebilecekler. Belki dünya nüfusu bu hızla artmayacak, hattâ azalacak; ama geriye yalnızca öğrenebilenler kalacak.

21-22 Kasım'da bir kongre var! İTÜ Süleyman Demirel Kültür Merkezi'nde 2 tam gün süreli kongrede, siyasetten spora, dinden rekabet gücüne, sanattan terör mücadelesine kadar tüm yaşam alanlarındaki öğrenme konusu işlenecek. Sponsor olmak ya da katılmak için (www.gelisimkongresi.org) adresini tıklamanız yeterlidir, bekliyoruz.

M. Tınaz Titiz

Yazıya Gelen Yorumlardan

Hüsnü Balin

16 Kasım 2008'de söylemiş

Sn Titiz Merhaba,

Pek çok insani ve moral değer ile örtüşmese de kendi içinde bir tutarlılığı var diye düşünüyorum aşağıdaki satırların...

Bu son dünya krizinden ders çıkarıp bir şeyler öğrenmeye aday olanlara ilk derste söylenecekler ne olabilir diye düşündüm...

1. Bu kriz Globalizm in bir gerçek olduğunu ona inanan - inanmayan herkese öğretti... Ayrışma teorisi söndü...
 2. Kimse krizlerin serbest piyasa düzeninin doğal ve kaçınılmaz bir parçası olduğunu akıldan çıkarmamalıdır. Tıpkı evrendeki büzüşme ve genişleme serileri, denizdeki gel-gitler, mevsimler döngüler döngüler, türler arasında süregelen egemenlik savaşları vb. de olduğu gibi
 3. Paranın devir hızı ekonomide çok önemli bir yer tutar. Krizler bu sürecin en hızlı yaşandığı dönemlerdir. Ekonomideki kitlesel doğal ayıklanma ortamını yaratıyor bu krizler. Kan değişimi ile dinamizm sağlanıyor.
 4. Ekonomik krizler de tabiattaki döngüler gibi muhtelif tip ve kademelere sahiptirler. Tıpkı dünyamızın geçirmekte olduğu dönemsel farklılıklar gibi... Mevsimler senelik, "El Nino" 11 yılda bir, ve buzul dönemleri asırlarca süren periyotlara sahiptir... Bu en büyük kriz de şanına yakışır farklı özelliklere ve süreye sahip olacaktır doğal olarak...
 5. Yaşananları öğrenmek yetmez ayrıca uyum sağlamak da lazımdır hayatta kalabilmek için... Zaten iletişim teorisine göre de öyle olması lazım... Tepki vermez isek öğrendiklerimiz neye yarar ki... Belki bazı hayvanlar gibi kış uykusuna yatmak, belki okyanusu geçmek için hazırlanan somonlar gibi yağlanmaya başlamak, belki bir maratoncu gibi kilo vermek gerekebilir uyum , yani "survival" için bu krizde....
 6. Hiçbir kriz diğerine benzemez ve öncelerle kıyaslanamaz. Aynı derecede izki kez yıkanılmayacağı gibi... kimse yorulmasın benzetme yapmaya... Dolayısıyla bu krizden öğrenilecekler tekrar kullanılabilir mi diye endişeliyim...
 7. Görecelik kavramı ekonomide de ağırlık kazanmaktadır... Diyalektik düşünce tarzı ön plana çıkmaktadır... Kimin neye göre büyük neye göre küçük olduğu yeniden tartışılır hale geldi... Krize sebep ve kaynak olan ABD doları halen nispi gücünü artırıyor gözükmekte ... Birçok gelişmeye öncülük eden "kitlesel üretim" formülü kendi kuyusunu kazmış bulunmaktadır. Tasarruf ile tüketim arasındaki nispi dengenin nasıl ve nerede oluşacağı bilinmemektedir. Dünya parasına bir çıpa arayışı devam ederken bu hususlar gözden kaçırılmamalıdır.
 8. Günümüzde ekonomi beklentilerin alım satımı demek olduğundan, kriz ortamında kimse tahminde bulunamamakta, eskiden avantaj olarak algılanan "büyük üretim kapasitesi" , "stoklu çalışma" gibi kavramlar bu krizde bir dezavantaj olarak algılanmaktadır.
 9. "Scale economies" bugün büyükler aleyhine dir. Bir benzetme yapmak gerekirse, transatlantiklerin yaşadığı manevra güçlüğü büyük şirketler ve devletler için de yaşanmaktadır.
- Bir otobüsü yolcu ile doldurmadan kaldırmanın zarar yazacağı gerçeği karşısında "dolmuş taksiler" avantajlı hale gelmektedir.
10. Tabiatı üstün görünmek isteyen hayvanlar tüylerini kabartır, (kediler) kendini şişirir (balon balığı) kanatlarını açar (hindi) vb...
- Ekonomideki şişmişlik veya "köpük" kavramı da tabiattaki aldatma eyleminin bir benzeridir aslında... Bir esnaf hastalandığında kimseye duyurmak istemez zayıf gözükmemek için... Yani köpüklenme de doğal bir süreçtir, sönüncüye kadar!
11. Bu ve benzeri "blöfler" önlenemez ekonomide de... Bu yönde kurallar ihdas etmeye çalışmak ve de uluslar arası denetim kuruluşları yaratmaya çalışmak beyhudedir. Zira eşyanın tabiatına aykırıdır.

Ancak yukarıda savundum husus hile ve aldatma ile yapılan yasal görünümlü bilanço oyunları ile karıştırılmamalıdır.

12. Umarım bu kriz dünyada doğum kontrolü yolu talebin kısılmasına, enerji tasarrufu sağlayan teknolojilerin doğmasına , yöresel yiyecek ve içecek kullanımını benimsetmeye, yenilenebilir ambalajların kullanılmasına, esnek çalışma saatleri uygulamasına geçilmesine, denizden ucuz içilebilir su elde edilmesinin yolunun açılmasına vesile olur....

Faliyetlerinizin başarılı geçmesini dilerim.

Saygılarımla

12.11.2008

HB.